

Handleiding Overheidstarieven 2009

Ministerie van Financiën

Directie Begrotingszaken

Contactpersoon

Jeroen Stoop

tel.: 070 342 8120

email: c.j.j.m.stoop@minfin.nl

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	
1.1 Doel	3
1.2 Toepassing	3
1.3 Systematiek	3
1.4 Specifieke situaties	4
1.5 Leeswijzer	4
2. Tarieven 2009 en toelichting	
2.1 Normbedragen per salarisschaal	5
2.2 Salariskosten	6
2.3 Overheadkosten	7
2.3.1. Huisvestingskosten	7
2.3.2. Automatiseringskosten	8
2.3.3. Overige overheadkosten	8
2.4 Aantal productieve uren	9
3. Specifieke onderwerpen	
De toepassing van interest	10

1. INLEIDING

1.1 Doel van de handleiding

De Handleiding Overheidstarieven is bestemd voor die onderdelen van de rijksoverheid die kosten in rekening brengen voor werkzaamheden verricht voor, of diensten verleend aan, afnemers buiten de rijksoverheid. Uitgaande van de met die activiteiten gemoeide tijd willen deze dienstonderdelen dat doen door een tarief per uur in rekening te brengen. Daartoe bevat deze tarievenhandleiding voor elk van de ambtelijke salarisschalen drie tarieven per uur:

- een *kostendekkend tarief per uur exclusief BTW*;
- een *kosten-plus tarief per uur exclusief BTW*; en
- een *kosten-plus tarief per uur inclusief BTW*.

1.2 Toepassing

De tarievenhandleiding kan door onderdelen van de rijksoverheid worden gebruikt als hulpmiddel, wanneer geen adequate kostenadministratie of een ander toereikend instrument ter bepaling van kostenvergoedingen voorhanden is. De keuze voor het in rekening te brengen tarief dient te worden gemaakt conform aanwijzing 11 van de 'Aanwijzingen inzake het verrichten van marktactiviteiten door organisaties binnen de rijkdienst' uit 1998. Deze aanwijzingen zijn opgenomen in het Handboek Financiële Administratie Rijksoverheid (Hafir, A7.07). Het Hafir is te raadplegen via internet www.minfin.nl, door als zoekterm 'hafir' te gebruiken.

De Handleiding Overheidstarieven kan eveneens gebruikt worden ten behoeve van voorcalculatie, interne doorberekening, sturing en beheersing, benchmarking, controle en arbitrage. Ook andere publiekrechtelijke lichamen dan de rijksoverheid kunnen gebruik maken van de tarievenhandleiding, maar ze dienen de toepasbaarheid dan wel kritisch te beoordelen.

1.3 Systematiek

De tarieven voor het jaar 2009 zijn op dezelfde wijze samengesteld als de tarieven in de Handleidingen Overheidstarieven van de voorgaande jaren. In de Handleiding worden *gemiddelde* uurtarieven *per salarisschaal* gepresenteerd. Het gaat hierbij om uurtarieven en salarisschalen van medewerkers binnen de rijksoverheid die vallen onder het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren (BBRA). De uurtarieven zijn berekend op basis van de gemiddelde salariskosten en overheadkosten (incl. huisvestingskosten) binnen de rijksoverheid.

De tarieven voor het jaar 2009 vertonen een stijging ten opzichte van de tarieven voor het jaar 2008. De uurtarieven stijgen gemiddeld over alle BBRA schalen met 4,7%. Zoals ook in voorgaande jaren wordt voor de component salariskosten in de uurtarieven uitgegaan van de door P-Direkt opgestelde prognose voor 2009. Uitgangspunt hierbij zijn de feitelijke salariskosten in de maand augustus 2008. In de prognose van de salariskosten voor 2009 is de loonontwikkeling volgens de geldende CAO voor de sector rijk doorberekend. Bij de berekening van de tarieven wordt verder gebruik gemaakt van de prijsindices voor 2009 conform de Macro Economische Verkenningen van het Centraal Plan Bureau (MEV 2009, september 2008). In de paragrafen 2.2 tot en met 2.4 wordt dit nader toegelicht.

1.4 Specifieke situaties

De Handleiding Overheidstarieven bevat gemiddelde tarieven per uur voor de rijksoverheid als geheel. Bij kostendoorberekening kan evenwel behoefte bestaan aan tarieven die rekening houden met de specifieke situatie van het onderdeel dat de kosten doorberekent. In deze behoefte kan worden voorzien door de bedragen uit deze handleiding aan te passen aan de eigen situatie. In hoofdstuk 2 wordt toegelicht waarop de genoemde bedragen zijn gebaseerd. De gebruiker kan hiermee beoordelen of de basissituatie afwijkt van de eigen, specifieke situatie en zo ja, of die afwijking aanleiding geeft om de bedragen uit deze tarievenhandleiding aan te passen aan de eigen situatie.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de tarieven voor 2009 gepresenteerd. In paragraaf 2.1 zijn in één tabel de tarieven per salarisschaal opgenomen. De opbouw en berekening van deze tarieven worden toegelicht in de paragrafen 2.2 en 2.3. Het aantal productieve uren wordt in paragraaf 2.4 nader toegelicht. Naast de in hoofdstuk 2 behandelde tarievencomponenten zijn er onderwerpen die niet een direct onderdeel van de tarieven zijn maar toch relevant kunnen zijn bij het in rekening brengen van kosten. In dit verband wordt in hoofdstuk 3 de toepassing van interest behandeld.

2. TARIEVEN 2009 EN TOELICHTING

2.1 Tarieven per salarisschaal in 2009

(bedragen in euro's)

loonschaal	salariskosten per mensjaar in Euro	overhead in Euro	totale kosten in Euro	<i>kostendeekkend</i>	<i>kosten- plus</i>	<i>kosten-plus</i>
				<i>tarief per uur</i>	<i>tarief excl. btw</i>	<i>tarief incl. btw</i>
				in Euro	in Euro	in Euro
1	26.612	27.579	54.191	40	42	50
2	28.241	27.579	55.820	41	43	51
3	30.151	27.579	57.730	42	44	53
4	34.619	27.579	62.198	45	48	57
5	37.359	27.579	64.938	47	50	59
6	40.099	27.579	67.678	49	52	62
7	44.209	27.579	71.788	52	55	66
8	49.434	27.579	77.013	56	59	70
9	54.611	27.579	82.191	60	63	75
10	60.154	27.579	87.733	64	67	80
11	68.456	27.579	96.035	70	74	88
12	78.459	27.579	106.038	77	82	97
13	89.124	27.579	116.703	85	90	107
14	99.009	27.579	126.588	92	97	116
15	108.599	27.579	136.178	99	105	125
16	117.802	27.579	145.382	106	112	133
17	126.796	27.579	154.375	113	119	141
18	138.579	27.579	166.158	121	128	152

De tarieven in de kolom "*kosten-plus excl. BTW*" zijn afgeleid uit de tarieven in de kolom "*kostendeekkend tarief per uur*". Hier is uitgegaan van een winstopslag na belasting van 4%. Dit percentage van 4% is ontleend aan het effectief rendement op staatsleningen, als de minst risicovolle vorm van belegging¹. Daarnaast is rekening gehouden met de doorwerking van de fiscale component, hier gesteld op 25,5% van de winst². De totale opslag bedraagt dan $[4\% / (100\% - 25,5\%)] = 5,37\%$.

De tarieven in de kolom "*kosten-plus incl. BTW*" zijn verkregen door de "*kosten-plus*" tarieven te verhogen met 19%, het hoge BTW- tarief in 2009. In de paragrafen 2.2 tot en met 2.4 wordt een

¹ Hierbij is uitgegaan van de rente op staatsobligaties in het Eurogebied met een looptijd van 10 jaar, blijkens de statistieken van De Nederlandsche Bank. Het gemiddelde percentage over de afgelopen 5 jaar is hier afgerond op een heel procentpunt.

² Het tarief voor de vennootschapsbelasting in de hoogste schijf bedraagt in 2009 25,5 %, ongewijzigd t.o.v. 2008.

nadere toelichting gegeven bij de in deze tabel opgenomen tarieven en het aantal direct productieve uren (over 2009: 1370 uur) waarop de berekening is gebaseerd.

2.2 Salariskosten

De tarievenhandleiding is in beginsel bestemd voor gebruik binnen de rijksoverheid. Daarom worden in de berekeningen empirische gegevens gebruikt die op de rijksoverheid betrekking hebben. In deze berekeningen worden tot de rijksoverheid gerekend alle personen die volgens BBRA 1984 worden bezoldigd en werkzaam zijn bij de ministeries en de Hoge Colleges van Staat³.

Voor iedere salarisschaal (schaal 1 tot en met 18) wordt een gemiddeld salariskostenbedrag berekend en geraamd voor het jaar 2009. Dit gemiddelde salariskostenbedrag per schaal is gebaseerd op een heel kalenderjaar voor een persoon met een volledige werktijd (d.w.z. een werktijd van 36 uur per week). Bij de bepaling van de salariskosten, dat wil zeggen de kosten die het Rijk als werkgever maakt, worden de volgende kostencomponenten meegenomen:

- a. bruto salaris;
- b. vakantiegeld;
- c. eindejaarsuitkering;
- d. door de werkgever te betalen premies voor ouderdoms- en nabestaandenpensioen, WAO, VUT, invaliditeitspensioen incl. het bovenwettelijke deel;
- e. wachtgelden.

De salariskosten-componenten a. t/m d.:

De berekening van de kostencomponenten a. t/m d. - de salariskosten exclusief wachtgelden - wordt uitgevoerd door P-Direkt⁴. Uitgangspunt voor de berekening zijn de feitelijke salarisbetalingen over de maand augustus van het jaar 2008. P-Direkt maakt voor de berekening van de prognose voor 2009 gebruik van de loonontwikkelingen conform de lopende CAO voor de sector Rijk en de prijsindices conform de Macro Economische Verkenningen 2009 van het Centraal Planbureau en de Miljoenennota 2009.

Per saldo leiden de loonontwikkelingen tot een stijging van 3,7% van de salariskosten exclusief wachtgelden ten opzichte van 2008. De rijksambtenarensalarissen zullen conform de CAO voor de sector Rijk per 1 april 2009 met 2% stijgen. Daarnaast wordt de eindejaarsuitkering eind 2008 opgehoogd met 1,2% en eind 2009 met 1,4% van het bruto jaarloon. Daarnaast is er sprake van een eenmalige correctie in de salariskosten als gevolg van een aanpassing in de berekeningswijze van de pensioenlasten door P-Direkt. Deze correctie leidt per saldo tot een eenmalige gemiddelde extra stijging van de salariskosten van +1,7% ten opzichte van 2008.

³ Door de beperking 'bezoldigd volgens BBRA 1984' vallen onder meer de volgende groepen buiten deze definitie: het ministerie van Defensie, de Politie, de Rechterlijke Macht en personen met een salaris hoger dan schaal 18.

⁴ P-Direkt is het shared Service Centre HRM voor 12 ministeries

Wachtgeld (salariskosten-component e.):

De opslag voor wachtgeld is afgeleid uit de gegevens over de ontwikkeling van het aantal werkloosheidsuitkeringen en wachtgeld (bron: sociaal jaarverslag Rijk). Het betreft hier gegevens over het jaar 2007, het meest recente jaar waarvoor deze gegevens beschikbaar zijn. Bij de berekening van de wachtgeldcomponent zijn die regelingen meegenomen die van toepassing zijn op het personeel dat volgens het BBRA bezoldigd wordt. Het totaal van deze uitgaven, dat aan de departementen kan worden toegerekend, kan worden uitgedrukt in een wachtgeldbedrag per ambtenaar. In het overheidstarief over het jaar 2009 wordt gerekend met een vaste opslag van € 594,= per rijksambtenaar (was € 724,=). Deze daling wordt veroorzaakt doordat minder voormalige ambtenaren gebruik maken van een werkloosheidsuitkering. Ook het aantal mensen met een wachtgelduitkering is aanzienlijk verminderd.

2.3 Overheadkosten

De overheadkosten zijn opgebouwd uit huisvestingskosten, automatiseringskosten en overige overhead. Deze drie componenten worden hieronder afzonderlijk besproken. De overheadkosten zijn in het verleden berekend op basis van informatie aangeleverd door de departementen. De afgelopen jaren zijn de overheadkosten steeds berekend door indexatie. In de tabel met de tarieven over 2009 (paragraaf 2.1) is één kolom opgenomen waarin de overheadkosten staan vermeld. Omdat voor alle salarisschalen eenzelfde bedrag wordt gehanteerd, wordt volstaan met een uitsplitsing in deze paragraaf. De opslag voor de overheadkosten per mensjaar voor 2009 komt neer op € 27.579,= (3,6 % hoger dan vorig jaar). Dit bedrag kan als volgt worden uitgesplitst:

a) huisvesting	€ 6.203,= (was € 6.019,=)
b) kantoorautomatisering	€ 2.671,= (was € 2.574,=)
c) overige overhead	€ 18.706,= (was € 18.030,=)
totaal:	€ 27.579,= (was € 26.623,=)

2.3.1. Huisvestingskosten

De administratieve sector van de rijksoverheid is zeer divers gehuisvest en de spreiding van de werkelijke huisvestingskosten is groot. Op basis van de overeenkomsten tussen ministeries en de Rijksgebouwendienst is op hoofdlijnen inzicht in het gemiddeld gebruikte (bruto) vloeroppervlak en de werkelijke kosten mogelijk. De tarieven zijn vastgelegd in de Regeling Methodiek Gebruiksvergoeding Rijksgebouwendienst (MGR), aangevuld met de Rekenmethode Rijksgebouwendienst (RmR).

In 1997 heeft de Ministerraad besloten de huisvestingsbudgetten in 2014, via een ingroeitraject, te normeren. Het normbedrag is vastgesteld op een bedrag per ministerie plus een normbedrag per formatieplaats. Deze bedragen zijn de basis voor de huisvestingscomponent in deze tarievenhandleiding, waarbij is uitgegaan van een werkelijk gebruikt vloeroppervlak van 38 m² per

formatieplaats. In de Rekenmethode Rijksgebouwendienst wordt gebruik gemaakt van de consumenten prijs index (de CPI), die voor 2009 op 3,25% wordt geraamd (bron: MEV, september 2008). Toepassing van deze systematiek heeft in deze handleiding geleid tot een huisvestingscomponent van € 6.203,= (was € 6.019,=). De normbedragen worden alleen gehanteerd voor huisvesting van formatieplaatsen in kantoorpanden. Voor specifieke panden vindt geen ingroei plaats.

2.3.2. Automatiseringskosten

Onder automatiseringskosten wordt in dit kader verstaan de kosten van *kantoorautomatisering*, de aan de werkplek verbonden kosten. In de praktijk worden hiervoor sterk wisselende bedragen gebruikt. In deze tarievenhandleiding wordt voor 2009 uitgegaan van een gemiddelde opslag van € 2.671,= (was € 2.574,=). Het bedrag van vorig jaar is geïndexeerd met de reguliere prijsindex voor de netto materiële overheidsconsumptie, de zogenoemde IMOC. Voor 2009 wordt deze prijsindex door het Centraal Planbureau geraamd op 3,75% (bron: MEV, september 2008).

2.3.3. Overige overheadkosten

Onder overige overheadkosten worden begrepen de indirecte kosten van het eigen organisatie-onderdeel (de uitgaven voor materieel) en de kosten van de andere organisatie-onderdelen die werkzaamheden verrichten samenhangend met de werkzaamheden en diensten van het eigen organisatie-onderdeel.

De component "overige overheadkosten" wordt jaarlijks door middel van de prijsindex netto materiële overheidsconsumptie, de IMOC, bijgesteld. Voor 2008 wordt gerekend met een indexering van 3,75% (bron: MEV, september 2008). De component "overige overheadkosten" komt dit jaar daarmee uit op € 18.706,= (was € 18.030,=).

Onder uitgaven voor materieel worden in dit kader begrepen de exploitatiekosten (waaronder de niet onder de huisvestingscomponent opgenomen huisvestingskosten), de bureaunkosten, de inhuur van externen, de reiskosten en de opleidingskosten. De kosten van andere organisatie-onderdelen betreffen de toe te rekenen uitgaven voor personeel en materieel van die organisatie-onderdelen die voor meerdere directies tegelijk functioneren. Daarbij is rekening gehouden met de vereiste directheid tussen kosten en activiteiten. In de eerste plaats kan hierbij gedacht worden aan de stafdiensten en leiding binnen het eigen directoraat-generaal. Voorts gaat het om centrale directies binnen het departement als geheel, zoals de departementale auditdienst, de directie Financieel-Economische Zaken, de directie Personeel en Organisatie, directie Voorlichting, etc.

2.4 Aantal productieve uren

De totale kosten per mensjaar worden bepaald door alle kostencomponenten (salariskosten, huisvestingskosten, automatiseringskosten en overige overheadkosten) bij elkaar op te tellen. De tarieven worden vervolgens vastgesteld door het verkregen bedrag aan kosten per mensjaar te delen door het aantal direct productieve uren per ambtenaar per jaar.

Voor deze tarievenhandleiding is uitgegaan van vijf werkdagen per week. Het aantal werkdagen in een jaar is verminderd met feestdagen (het meerjarige gemiddelde), vakantiedagen en ziektedagen. Het resulterende aantal aanwezige dagen/uren is vervolgens verminderd met de indirect productieve uren. Bij de indirect productieve uren kan gedacht worden aan werkbesprekingen, personeels-aangelegenheden, ondernemingsraden, studieverlof en cursussen, etc. Hiervoor wordt in de systematiek van de tarievenhandleiding steeds een vast percentage van 12% toegepast.

Het aantal productieve uren per jaar is ten opzichte van 2008 licht gedaald van 1372 naar 1370. Dit is het gevolg van het licht stijgende ziekteverzuimpercentage bij het Rijk, van 5,5 % naar 5,6 %.

Voor het jaar 2009 resulteert dit in de volgende opstelling:

aantal werkdagen	261,0
aantal feestdagen	<u>7,0</u> -/-
omvang aanstelling in dagen	254,0
omvang aanstelling in uren (254,0 * 7,2)	1828,8
vakantie-uren	169,3 ⁵ -/-
ziekte-uren	<u>102,4</u> ⁶ -/-
aantal uren aanwezig	1557,1
aantal indirect productieve uren	<u>187,1</u> -/-
aantal direct productieve uren	1370

In het tarievenoverzicht op pagina 6 is uitgegaan van 1370 direct productieve uren per mensjaar. Er dient te worden aangetekend dat daarbij is uitgegaan van een gemiddelde situatie voor de gehele rijksoverheid. Onderdelen van de rijksoverheid die deze tarievenhandleiding gebruiken, kunnen voor zichzelf nagaan of het aantal productieve uren van 1370 ook voor hen geldt. Zo nodig kan voor de eigen situatie van een ander aantal productieve uren worden uitgegaan.

⁵ De vakantie-uren zijn samengesteld uit basisvakantie-uren en leeftijdsvakantie-uren. De basisvakantie-uren bedragen 165,6 uur. De leeftijdsvakantie-uren beginnen bij een leeftijd van 45 jaar en kennen een staffel: 45-49 jaar = 7,2 uur; 50-54 jaar = 14,4 uur; 55-59 jaar = 21,6 uur en 60 en ouder = 28,8 uur. Rekening houdend met de leeftijdsopbouw van de rijksambtenaren, volgt hieruit een gewogen gemiddelde van 3,7 uur. Totaal aantal vakantie-uren derhalve 165,6 + 3,7 = 169,3 uur.

⁶ Voor de ziekte-uren wordt uitgegaan van een ziekteverzuimpercentage van 5,6 % over het jaar 2007 (was 5,5 % over het jaar 2006). Bron: Sociaal Jaarverslag Rijk 2007.

3. SPECIFIEKE ONDERWERPEN

Naast de in hoofdstuk 2 behandelde kostencomponenten zijn er onderwerpen relevant, die niet een direct onderdeel van de tarieven zijn maar desondanks relevant kunnen zijn bij het in rekening brengen van kosten. Een van die onderwerpen wordt in dit hoofdstuk behandeld: de toepassing van interest.

De toepassing van interest

Bij het in rekening brengen van kosten kan rekening gehouden worden met twee soorten interest: interest over uitstaande vorderingen en interest over investeringsgoederen. Interest over uitstaande vorderingen kan worden doorberekend in die gevallen dat er een groot tijdsverschil zit tussen de levering van een dienst, het versturen van de rekening en de ontvangst van de betaling. Een dergelijk tijdsverschil zou zich in beginsel niet voor mogen doen. Als het zich toch voordoet, is in feite sprake van kredietverlening. Of een overheidsdienst daarvoor interest in rekening wil brengen, is ter beslissing van de desbetreffende overheidsdienst. Daarbij moet rekening gehouden worden met de wetgeving met betrekking tot richtlijn 2000/35/EG van de Europese Unie inzake de bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties⁷. De wet is in werking getreden per 1 december 2002. Deze wet schrijft voor dat in bepaalde gevallen de wettelijke rente van rechtswege verschuldigd is⁸. Er kan door de partijen niet worden afgeweken van de bepaling in de richtlijn dat de rente verschuldigd is zodra een betalingstermijn wordt overschreden, ook wanneer de schuldenaar nog niet door de schuldeiser in gebreke is gesteld.

De toepassing van de wettelijke rente wordt aanbevolen. Op 1 januari 2007 is de wettelijke rente verhoogd van 4% naar 6%. Het gaat hier om de wettelijke rente voor niet-handelstransacties. Voor actualisatie van dit percentage wordt verwezen naar het 'Besluit vaststelling wettelijke rente'. Dit besluit is overigens niet meer opgenomen in Hafir.

Bij het verrichten van werkzaamheden en het verlenen van diensten aan derden spelen investeringsgoederen in de meeste gevallen een ondergeschikte rol. Indien bij bepaalde overheidsdiensten hieraan substantiële betekenis moet worden toegekend, kan hiermee naar eigen inzicht rekening worden gehouden.

⁷ Zie Wet van 7 november 2002 tot uitvoering van Richtlijn 2000/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 29 juni 2000 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties, gepubliceerd in Staatsblad 2002 545. Zie tevens Kamerstukken Eerste en Tweede Kamer nr. 28239 (2001-2002).

⁸ Zie Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek, artikel 92a en Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek, artikel 119a en 120.